

DE REDACTIE PRIVAAT(1)

ETIAM SI OMNES, EGO NON(2)

Het Engels en het continentaal Europees recht verstaan zich niet met elkaar: een Fremdkörper in het continentaal Europees Privaatrecht.

Basel 1997. Jaarvergadering van de *Academia Europaea*. Met spanning wordt uitgekeken naar de voordracht van Professor Changeux, wereldtopspecialist inzake hersenstructuur en functies. Mijn Zwitserse burens in de vergaderzaal vragen mij waarom deze geleerde in een onbegrijpelijk Engels spreekt en niet in het Frans. Omdat nu eenmaal enkel het Engels als taalvehikel werd aanvaard.

Amsterdam 2006. Europees colloquium van het tijdschrift *Nexus*. Voordracht door de grote Franse historicus Marc Fumaroli. Wanneer men 'alibaait' (allbeit) en 'paaismiel' (piecemeal) heeft doorgeslikt, weet men het: zonder kennis van het Frans is dit Engels onbegrijpelijk. Hier opnieuw het obligate monopolie van het Engels.

Universitaire Stichting Brussel 2007. Thematische colloquia met Nederlandstalige en Franstalige collega's, die in het Engels toelichting geven.

* * *

In de rechtswetenschappelijke wereld loopt het klaarblijkelijk anders. Anno 1980 wordt het *Interuniversitair Centrum Gerechtelijk Recht* opgericht, dat ieder jaar colloquia inricht waar de deelnemers uit Noord en Zuid in hun taal rapporteren en interveniëren en dit zonder simultaanvertaling.

De in 1948 opgerichte *Internationale Vereniging voor Procesrecht* organiseert wereldwijd colloquia en congressen. Bij deze laatste worden steeds minimum vier talen (Frans, Duits, Engels en Spaans) gehanteerd; in Brazilië 2007 waren het er zelfs zes (met Italiaans en

---

(1) Zoals elke 'Redactie Privaat', is deze slechts de uitdrukking van een persoonlijke mening van de auteur.

(2) Mattheus, 26, 33.

Portugees). Hoe kan men in Godsnaam rechtsvergelijkend doende zijn, wanneer men niet minstens twee à drie talen beheersen kan?

En bij de juridische tijdschriften signaleer ik dat in 1964 het Tijdschrift voor Privaatrecht startte, waarin van meet af aan samenvattingen in het Frans, Duits en Engels werden toegevoegd en later ook Spaans.

Bij de stichting van het *Europees Tijdschrift voor Privaatrecht* in 1992 werd, niettegenstaande het scepticisme waarmee de uitgever ongaarne de drietaligheid onthaalde, beslist dat dit Europees tijdschrift in het Frans, Duits en Engels zou publiceren, wat dan ook geschiedde. Vermeldenswaard is het feit dat de stichtingsvergadering te Gent anno 1991 uitsluitend in de taal van Goethe verliep.

* * *

Uit het voorgaande zal men wel impliciet kunnen afleiden dat het in België de hoogste tijd wordt om de drie landstalen bij de rechtswetenschappelijke gesprekken en publicaties volop te laten gedijen. *En passant* mag ik toch wel met enig genoegen vaststellen dat uit een recente publicatie blijkt dat juristen van noordelijk België wel nog werken in hun oorspronkelijke taal lezen, het weze het Frans, Duits of Engels, terwijl men in het zuiden enkel de Franstalige vertaling kent(3). Dit klemt des te meer daar wij aldus de levende band met de drie ons omringende rechtsculturen, waarin ook onze wortels liggen, nader wordt toegehaald.

Deze wensdroom krijgt plots en onverwacht een enorme ruggensteun uit Nederland.

In een hem eigen schitterend betoog pleitte onze Leidse collega Hans Nieuwenhuis, lid van onze T.P.R.-adviesraad, voor het terug opnemen van het Frans en Duits in het rechten-curriculum: „*De reden van de onmisbaarheid van (deze talen) is gelegen in de traditie van het Nederlands recht, dat is tot stand gekomen in samenspraak met vooral Frans en Duits recht.*”(4).

Even later neemt de eminente rechtshistoricus Jan Lokin de fakkel over, maar gaat nog verder door te stellen dat het vervangen van Frans en Duits door het Engels een wetenschappelijk ontoelaatbare verschraling betekent. En hij vervolgt: „*Bovendien is het Engels de*

---

(3) zie mijn recensie van *Recht en literatuur, Droit et littérature*, in *T.P.R.* 2007, 1531-1535.

(4) *Lost in Translation, De teloorgang van de rechtsgeleerdheid als serieuze bezigheid*, *N.J.B.* 2007, 2363 e.v., 2364.

slechtste taal in iuridicis omdat Engeland geen gecodificeerd stelsel heeft en daardoor niet de specifieke tekstuitlegging kent die aan een codificatie eigen is. Ook kent het niet de juridische termini technici die op het continent nog grotendeels gemeengoed zijn.”(5).

Het kan niet worden ontkend dat het Engels (dat overigens op het continent enkel in Gibraltar wordt gesproken) in het Europees continentale recht een *Fremdkörper* is gebleven. Dit geldt natuurlijk voor het privaatrecht, maar ook voor het constitutionele recht en natuurlijk ook het Europees recht. Zo moet Engeland bv. de Europese richtlijnen „*gemeineuropäisch*” interpreteren, wat dus aan de continentale interpretatie een extra-dimensie geeft.

In het vakgebied dat ik meer intens mocht bewerken, met name het privaatrecht, is het quasi uitgesloten continentale begrippen om te zetten in de Engelse taal én omgekeerd. Hoe moet het met ‘Openbaar Ministerie’, ‘dwangsom’, ‘kort geding’, ‘dagvaarding’, en zovele andere gerechtelijke instituten? Hier lost men het niet op met pretoriaanse constructies zoals de ‘Mareva Injunction’, ‘Anton Pillar Orders’, wat Lord Denning ook moge verwoord hebben met zijn beroemde uitspraak over „*The European law as an incoming tide*”.

Dit is althans de mening van ondergetekende, maar „*april is the cruellest month*”(6).

MARCEL STORME

Gent, 2 april 2008

H. Catharina van Siena
Co-patrones van Europa

---

(5) Paradise lost, *N.J.B.* 2008, 20-21.

(6) T.S. Elliot, *The Waste Land*.